

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. V. De impedime[n]to disparis cultûs,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

per adulterium, uxorem duxerit; & Uriam ejus maritum, per insidias interfecerit, 2. Regum 11. Verum (præterquam quod multa in lege Evangelica prohibentur, quæ in lege Mosaicæ permittebantur, aut tolerabantur, quia perfectio legis Evangelicæ hoc postulat) non apparet ex sacra historia, concurrisse omnia in matrimonio Davidis cum Bethsabea, quæ nunc per legem Ecclesiasticam requiruntur ad incurrendum impedimentum criminis. Nam nec adulterium illud fuit commissum sub spe & promissione futuri conjugii, neque post illud accessit promissio de contrahendo post mortem Uriæ, neque fuit attentatum inter illos, vivente Uriæ. Neque etiam constat, Bethsabeam ullo modo conspirasse aut consensisse in mortem conjugis, aut Davidem Uriam interfecisse, ut Bethsabeam duceret; quin potius ejus mortem machinatus est, ut adulterium cum Bethsabea commissum occultaret, & filius quem ex tali adulterio illa conceperat, Uriæ filius esse crederetur.

ARTICULUS V.

De impedimento disparis cultus.

Sextum impedimentum est cultus disparitas, quando scilicet baptizatus, sive Catholicus sit, sive hæreticus, matrimonium init cum non baptizata, aut vice versâ; matrimonium enim inter illos contractum, irritum esse, etsi persona nondum baptizata, sit Catechumena & fidelis, constat ex antiquissima traditione Ecclesiæ, quæ ab Apostolis creditur originem duxisse, siquidem Tertullianus, qui proximus fuit Apostolis, hujus rei mentionem facit lib. 2. ad uxorem. Videtur etiam id fuisse constitutum, seu potius confirmatum in Concilio Nicæno 1. can. 67. ex Arabicis, ubi sic habetur: *Quæcumque mulier infidelis viro infidelis nupsit, ad communionem fidelium separatur. Quasi si penitentiam egerit masculini, & eum virum quem habere non poterat, id est infidelem, dimiserit, non est recipienda, nisi eo modo quo recipitur qui postquam fidem negavit, ad fidem revertitur, debetque ipsa infidelem relinquere.*

Causa verò ea matrimonia irritandi fuit primò periculum ad orthodoxam fidem prævaricandis; *Quis enim dubitet* (inquit Tertullianus lib. 2. ad uxorem) *obliterari quotidie fidem commercio infidelis? Bonos corrumpunt mores confabulationes pravae. Quanto magis conjunctus & individuum usus, &c.* Secundò, difficultas susceptam prolem bene pièque educandi. Tertiò, perpetua inter conjuges discordiarum occasio, ob religionis divergentiam. *Quomodo enim potest congruere charitas si discrepet fides? ut rectè ait Ambrosius libro 1. de Abraham capite 9. Quæ & alia plura quæ ex illis matrimoniis sequuntur incommoda, recenset Tertullianus libro citato ad uxorem, eisquæ è diametro opponit bona quæ in matrimonio inter fideles conjuges esse solent: Quale jugum (inquit) fidelium duorum, unus spei, unus voti, unus discipline, ejusdem servitutis? Ambo fratres, ambo conservi, nulla spiritus carnis discretio. Atquin verè duo in carne unus ubi caruna, unus & spiritus, &c. Talia Christus videns & audiens gaudet. Hæ pacem suam mittit. Vbi duo, ubi & ipse ubi & ipse, ubi & malus non est.*

Sunt etiam ejusmodi conjugia jure naturali & divino illicita, quando est periculum subver-

Ationis alterius conjugis fidelis, aut male educationis prolis; ideoque fuerit à Deo prohibitum in lege veteri, Exodi 34. & Deuteronomio 7. ubi dicitur interdicere matrimonium Hebræorum cum Gentilibus, Et Apostolus 2. Corinth. 6. idem præceptum revocare videtur dicens: *Nisi iniquum fuerit cum infidelibus. Quæ enim participatio iustitiae cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras? aut quæ pars fidelis cum infidelis? Quæ verba de iugo matrimonii exponit Hieronymus lib. 1. contra Iovinianum. Et quamvis essent generaliter intelligenda de commercio & convictu cum infidelibus (ut Chrysostomus, Ambrosius, & Theophilactus interpretantur) à fortiori concluderent de matrimonio, cum nullum possit dari majus commercium cum infidelibus, quam in indissolubili matrimonii vinculo copulati. Item 1. ad Corinth. 7. præcipit idem Apostolus, ut mulier Christiana, si dormierit virum, non nubat, nisi in Domino, id est, cum viro Christiano, ut Ambrosius, Theodoretus, Anselmus, & D. Thomas ibidem exponunt.*

Dixi, quando est periculum subversionis alterius conjugis fidelis, aut male educationis prolis; si enim desit tale periculum, non videtur esse peccatum, contrahere matrimonium cum infidelibus. Constat enim Jacob uxores duxisse filias Laban hominis gentilis, Genes. 29. Joseph Asenech filiam Putipharis sacerdotis Heliopolis, Genes. 41. Moysen Sephoram filiam Jethro sacerdotis Midian, Exodi 2. Esther nuptam datam Assuero Persarum Regi, Esther 2. Salomonem accepisse filiam Pharaonis, 1. Regum 3. propter quod à Scriptura non reprehenditur. Id etiam confirmant exempla S. Cecilie, quæ nupsit Valeriano ethnico, ut habetur in ejus vita, & in Officio Romano, S. Monicæ matris Augustini, quæ Patrio ethnico nupsit, ut ipse refert lib. 9. Confess. cap. 9. & S. Clothildis, quæ ex Gregorio Turonensi lib. 2. histor. cap. 28. & 31. nupsit Clodoveo regi Francorum, ethnico.

Ex quo intelliges, à fortiori matrimonia cum hæreticis non semper esse illicita, sed posse, jure de causa permitti vel tolerari. Sufficiens autem censetur causa, Primò, si hæretici iuram constituant rem publicam cum Catholicis, ut in multis Galliæ, Germaniæ & Poloniæ partibus fitatur. Secundò, si essent causæ allatæ, præteritum periculum perversionis à fide, & difficultas susceptam prolem catholicè educandi. Tertiò, si affulgeat spes conversionis alterius conjugis ad fidem. Quare ad pacem inter Principes componendam. Nunquam tamen tolerandum est, ut Catholicus cum hæretico eo pacto cohabitaret, ut filiorum educatio pertineret ad partem filiarum ad matrem, nam hoc esset evidenti periculo exponere prolem à matre hæretica educandam.

Dices, Ex præcepto Christi tenentur omnes Catholicis dum matrimonium contrahunt, illud contrahere sacramentaliter: Sed non contrahunt sacramentaliter cum hæreticis; quia cum credant matrimonium non esse sacramentum, non habent intentionem contrahendi sacramentaliter, sine qua sacramentum fieri nequit; cum amodo contrahentes sint hujus sacramenti ministri, & sine intentione ministrandi nullum perficiatur sacramentum, ut Florentinum definitum Decreto Eugenii. Ergo non licet Catholicis matrimoniis cum hæreticis contrahere.

Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, sufficit enim ad contrahendum sacramen-

kaliter, ut velint hæretici facere id quod Christus A
instituit, vel quod docet & facit vera Ecclesia,
quæcumque illa sit; unde ad hanc intentionem
habendam, semper disponendus est conjux hæ-
reticus, contrahens cum Catholico, ne matri-
monium debita dignitate sacramenti frustretur.

In talibus: Est conjux hæreticus intendat fa-
cere quod Christus instituit, & facit vera Eccle-
sia, peccat tamen celebrando & recipiendo hoc
sacramentum in statu peccati hæretici: Ergo eti-
am conjux Catholicus peccat contrahendo
cum illo, quia cooperatur ejus peccato.

Sed nego consequentiam, ille enim non cen-
setur cooperari peccato alterius, qui ut suæ ne-
cessitati vel utilitati consulat, petit ab illo actum
quem potest licite præstare, si velit, vel eum illo
cum exercet; ut qui petit & accipit mutuum ab
usurario, prævidens non daturum sine usura; vel
qui propter suam necessitatem, aut notabilem
utilitatem, petit & recipit sacramentum à Paro-
cho, quem videt esse illicitè administratum
sua culpa.

Septimum impedimentum est vis seu coactio,
libertati ad valorem matrimonii necessaria re-
pugnans, de qua fusi egimus supra disp. 4. art. 4.
ad quem locum Lectorem remittimus.

ARTICULUS VI.

De impedimento Ordinis.

Ordinem sacrum irritare matrimonium sub-
lequens, constat ex capite 1. *Qui Clerici vel*
poentes, & ex capite 1. lex 27. quæst. 1. ubi post-
quam statuit Pontifex & præcepit, ut qui post
sacros Ordines uxores duxerint, ab illis separen-
tur, subiungit causam, his verbis: *Nijumodi nam-*
que copulationem, quam contra Ecclesiasticam regulam
constat esse contrariam, matrimonium non esse censemus.

Hoc impedimentum est merè positivum &
Ecclesiasticum, ut constat ex Tridentino sess. 24.
can. 9. ubi sic dicitur: *Si quis dixerit Clericos in sacris*
Ordinibus constitutos, vel Regulares & statum solemniter
professos, posse matrimonium contrahere, contra-
dictumque validum esse, non obstante lege Ecclesiastica, vel
voto, anathema sit. Votum autem solenne Reli-
gionis, ut art. 2. ostendimus, jure naturali dirimit
matrimonium, quia solemnitas talis voti consti-
tit in perfecta traditione; solemnitas verò voti
Ordinibus sacris annexi, imperfectam duntaxat
traditionem, quæ Clericis divino cultui ad mi-
nistrandum altari mancipant, importat, ut docet
S. Thomas 2. 2. quæst. 88. art. 1. ubi assertum non
posse Pontificem dispensare in voto solemniza-
to per professionem, bene tamen per susceptionem
sacri Ordinis; quia (inquit) tale votum ex
sola constitutione Ecclesiæ & non essentialiter
est annexum Ordini sacro, quod inde provenit,
quia in tali voto est tantum traditio imperfecta,
directè enim & per se est ad ministrandum al-
tari, non autem absolute, sicut in professione
Religionis.

Porro in eo discrepant Græci à Latinis, quod
illi, si post matrimonium Ordinem sacrum sus-
cipiant, possunt licite matrimonio uti extra
tempus quo altari deserviunt. Isti verò, si post
matrimonium validè contraxerint, ad Ordines
sacros ascendunt, ab usu conjugii perpetuò ab-
stinere debent. Quæ de re plura diximus in Tra-
ctatu de Ordine disp. 3. art. 3.

Advertendum etiam, quod primis Ecclesiæ
temporibus, licet Ordo sacer redderet matrimo-
nium illicitum, non tamen invalidum, unde erat
solum impedimentum prohibens, non verò di-
rimens, ut colligitur ex Concilio Ancyano can.
10. ubi Presbyteri qui matrimonium contraxe-
rant, tantum à ministerio deponuntur, & redi-
guntur ad communionem laicam, non verò ab
uxoribus separari jubentur. Item in Concilio
Neocæsariensi can. 1. sic habetur: *Presbyter, si uxorem*
duxerit, ab Ordine deponatur. Si vero fornicatus
fuerit, vel adulterium perpetraverit, extra Ecclesiam ab-
iciatur, & penitentiam inter laicos redactus agat. Ubi
non dicitur tale matrimonium esse irritum, ju-
beturque gravius puniri Sacerdos, si fornicatus
fuerit, vel adulteratus, quam si matrimonium
contraxerit.

ARTICULUS VII.

De impedimento ligaminis

Per impedimentum ligaminis intelligitur vin-
culum prioris matrimonii, quo durante, jure
divino, invalidum est matrimonium secundum,
tamen si prius non sit carnali copulâ consumma-
tum, ut definiunt Gregorius IX. cap. penultimo
de Sponsalibus. Alexander III. cap. *Licet*, & Inno-
centius III. cap. *Finali*, de sponsa duorum. Ubi
Pontifex corrigitur abulsum, qui in civitate Muti-
nensi in valuerat, ut si quis aliquam per verba de
præsentis dā sponset, & ante carnalem copu-
lam, cum alia contraxisset, ea sibi in uxorem ad-
judicanda foret, quam primò cognovisset.

Hoc impedimentum constat ex dictis disp. 1.
art. 3. & disp. 3. art. 1. ubi ostendimus, polygamiam
& repudium, esse à Christo in lege Evangelica
sublata, & ut matrimonio in sua prima institu-
tione adversa, prohibita, atque monogamiam,
& conjugii indissolubilitatem, ab ipso fuisse re-
stitutam. Unde Augustinus lib. 1. de nuptiis &
concupiscentia: *Huius procul dubio Sacramentis res*
est ut mas & femina coniugio copulati, quando vi-
vunt, inseparabiliter perseverent, nec liceat, excepta cau-
sa fornicationis, a coniuge coniugem divini. Cuius sacra-
menti tanta observatio est in Ecclesia Christi, quibusque
fidelibus coniugatis, qui sine dubio membra sunt Christi,
ut cum filiorum procreandorum causa, vel nubant femi-
na, vel ducantur uxores, nec sterilem coniugem fas sit re-
linquere, ut alia secunda ducatur.

Ex his colligitur, ob nullam mariti absentiam
etiam si de illius morte dubitetur, posse uxorem
alteri nubere, ut definit Clemens III. cap. *In præ-*
sencia, de sponsalibus, ubi ait non posse mulieres
ad aliorum consortium canonice convolare, donec certum
nuntium recipiant de morte virorum. Quibus verbis
significat, ne valide quidem illas posse matri-
monium contrahere, donec eis certè constet
de morte virorum. Unde hoc capite correctum
fuit ius civile, permittens ut mulier possit alteri
nubere, postquam quinquennio integro expe-
ctasset virum absentem, de cuius vita dubitatur.
I. *Uxor*, de divortii; vel toto quadriennio, ut
permittit lex *Uxor*, Codico de repudiis. Nam
Clemens III. nullum terminum præfigit, decla-
ratque nullam absentiam sufficere absque certo
nuntio.

Porro per certum nuntium, unus solum nun-
tius testimonium intelligi non debet, ita ut suffi-

ciat